

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ВННІЕ ЗУНУ
Борис ПОГРІШУК

«31» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.О. проректора з науково-педагогічної роботи ЗУНУ
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

_____ 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ»

ступінь вищої освіти- бакалавр

галузь знань - 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність - 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо-професійна програма – «Митна та податкова справа»

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг/ КППЗ (год)	СРС	разом (год.)	Залік (сем.)
денна	3	5	28	14	3	4	101	150	5
заочна	3	5	8	4	-	-	138	150	6

Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ
2023

Робоча програма складена доцентом кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВННІЕ ЗУНУ, к.е.н., доц. Ольга СМАГЛО.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування (протокол №1 від 28.08.2023 р.).

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д-р. екон. наук., професор

Галина ПОГРІЩУК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 «Фінансів, банківської справи, страхування та фондовий ринок» (протокол № 1 від «30» серпня 2023)

Голова
групи забезпечення спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
д-р. екон. наук., професор

Ольга КИРИЛЕНКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ»

1. Опис дисципліни Фінансова санація та банкрутство підприємств

Дисципліна Фінансова санація та банкрутство підприємств	Галузь знань, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни: блок вибіркових дисциплін Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>денна – третій</i> <i>заочна – третій</i> Семестр: <i>денна – п'ятий</i> <i>заочна – п'ятий-шостий</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Митна та податкова справа	Лекції: <i>денна – 28 год.</i> <i>заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>денна – 14 год.</i> <i>заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота: <i>денна – 101 год.</i> <i>заочна – 138 год.</i> Тренінг, КППЗ: <i>денна – 4 год.</i> Індивідуальна робота: <i>денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – <i>залік</i>

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Навчальною програмою дисципліни “Фінансова санація і банкрутство підприємств” передбачено вивчення теоретичних питань, методичних положень, практичних заходів і прийомів, пов’язаних з відновленням платоспроможності підприємств, які перебувають у кризовому фінансовому стані, а також вивчення фінансових аспектів процедур, пов’язаних з банкрутством і ліквідацією підприємств. Дисципліна “Фінансова санація і банкрутство” належить до нормативних навчальних дисциплін підготовки спеціалістів з фінансів і кредиту.

Мета викладання дисципліни – надати студентам базові знання з управління процесами підготовки та здійснення фінансового оздоровлення неплатоспроможного підприємства або його ліквідації у зв’язку з банкрутством.

Предметом вивчення курсу “Фінансова санація і банкрутство” є фінансові відносини, що виникли у процесі фінансової санації, реорганізації, банкрутства та ліквідації суб’єктів господарювання.

2.2. Завдання вивчення дисципліни є:

- з’ясування студентами сутності фінансової санації та порядку її проведення;
- формування у студентів навичок діагностики фінансової кризи та причин її виникнення на підприємстві;
- з’ясування економіко-правових аспектів санації, банкрутства та ліквідації підприємств;
- набуття студентами навичок здійснення досудової санації та вивчення комплексу питань, пов’язаних із санацією за рішенням суду;
- набуття студентами навичок планування фінансової санації;
- засвоєння процедур проведення санаційного аудиту;
- формування знань у студентів з питань реструктуризації та реорганізації підприємств у процесі санації та банкрутства;

2.3. У результаті вивчення дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» студенти повинні:

В результаті вивчення дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» студенти повинні:

1) *знати*: сутність та необхідність фінансової санації підприємств; - основні джерела фінансування санації суб’єктів підприємництва; - економіко-правові аспекти санації суб’єктів господарювання; - порядок проведення реструктуризації підприємства; - методики проведення санаційного аудиту; - економічний зміст та методи санації балансу.

2) *вміти*:

- аналізувати результати господарської діяльності підприємства та визначати ймовірність його банкрутства;

- приймати оперативні рішення щодо проведення санації підприємств; - визначати джерела фінансування санації;
- здійснювати санаційний аудит суб'єкта господарювання;
- оцінювати вартість майна підприємства в процесі його санації чи ліквідації;
- працювати з науковою літературою; обґрунтовувати прийняті рішення;
- вільно володіти понятійним апаратом з питань санації, банкрутства та ліквідації підприємств;
- розробляти стратегії розвитку діяльності підприємства;
- оцінювати ефективність діяльності підприємства;
- здійснювати поточне планування та оперативне управління реалізацією запропонованих заходів.

3) *володіти*: методичним інструментарієм діагностики стану податкового менеджменту; методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у податковій сфері; загальнонауковими та спеціальними методами дослідження процесів і явищ у податковій сфері; навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань у податковій сфері.

3. Програма навчальної дисципліни
«Фінансова санація та банкрутство підприємств»
Змістовий модуль 1. Роль фінансової санації в управлінні фінансовою
діяльністю підприємств-банкрутів

Тема 1. Санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення

Предмет і завдання вивчення дисципліни. Основні терміни і поняття, пов'язані з предметом дисципліни. Економічна сутність санації. Економічна сутність і наслідки банкрутства підприємства. Досвід застосування механізму банкрутства в Україні. Цілі та завдання фінансової санації. Види санації: досудова та за ухвалою господарського суду. Передумови та ініціатори проведення фінансової санації. Порядок проведення санації підприємства.

Класична модель фінансової санації, схема її проведення: виявлення фінансової кризи, аналіз причин виникнення кризової ситуації, рішення про розробку санаційної концепції, визначення цілей санації, формування стратегії санації, розробка програми, проекту та плану санації, реалізація, координація та контроль виконання запланованих заходів. Організація управління санацією та ліквідацією підприємства. Проведення санації підприємства-боржника його керівником.

Тема 2. Аналітичне забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв'язку з банкрутством

Діагностика кризового стану, причин і глибини фінансової кризи та загрози банкрутства. Використання балансових (агрегатних) моделей для оцінки кризового стану. Статистичні моделі (Альтмана, Спрінгейта), експертні методи та рейтингові системи оцінки кризового стану та прогнозування банкрутства. Методика аналізу грошового обороту підприємства та оцінка результатів управління грошовими коштами. Ранні ознаки кризових явищ і симптоми наближення неплатоспроможності. Показники — індикатори фінансової кризи. Експрес-діагностика фінансового стану. Поглиблений аналіз фінансового стану неплатоспроможного підприємства; з'ясування причин втрати платоспроможності; оцінка потенціалу відновлення платоспроможності підприємства. Аналіз фінансового становища підприємства-банкрута в процесі ліквідації.

Тема 3. Планування фінансової санації

Розробка стратегії санації та програми санаційних заходів. Мета, завдання і зміст плану фінансової санації підприємства. Структура плану фінансової санації: а) огляд попередньої історії підприємства (огляд), організаційна структура, види продукції, ціни та ринки збуту; б) аналіз руху готівки за попередні 12 місяців роботи; результати ліквідації активів (грошові надходження від продажу певних активів для сплати боргів); в) структура боргу — загальна сума боргу, кількість кредиторів; динаміка кредиторської заборгованості, застарілість боргів, черговість виплати боргів кредиторам; г)

заходи щодо відновлення платоспроможності; д) прогноз фінансових результатів (прогноз прибутків і збитків, руху готівки, сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджету, виплата зарплати працівникам) після проведення санації; є) розрахунок необхідних коштів для реалізації санаційних заходів і джерела їх надходження; ж) очікувані наслідки виконання плану санації, розрахунок ефективності санації. Застосування принципів і методів складання бізнес-плану у плануванні фінансової санації; складання плану маркетингу; виробництва і капіталовкладень, організаційного плану та фінансового плану. Особливості плану досудової санації та плану санації, який складається під час провадження у справі про банкрутство. Управління і контроль за виконанням плану санації.

Тема 4. Санаційний аудит

Основні завдання санаційного аудиту. Програми аудиторських перевірок, пов'язаних з підготовкою і проведенням санації. Методика, етапи, інформаційне забезпечення та замовники санаційного аудиту. Проведення аудиту для визначення доцільності санації або ліквідації підприємства. Встановлення санаційної спроможності підприємства, тобто наявності у підприємства, яке перебуває в кризовому стані, потенціалу для відновлення платоспроможності та майбутньої прибуткової діяльності. Аудиторський висновок про доцільність санації чи ліквідації підприємства.

Аудит плану санації, перевірка відповідності фактичного стану виробничо-господарської діяльності підприємства даними, які наведені в плані санації, експертиза запланованих санаційних заходів щодо реальності їх здійснення та впливу на поліпшення фінансового стану підприємства; перевірка правильності розрахунків потреби в капіталі, необхідному для проведення санації, оцінювання реальності мобілізації запланованих джерел фінансових ресурсів. Висновок щодо реальності реалізації плану санації та ефективності проведення санації.

Аудиторська перевірка фінансової звітності, яка здійснюється в процесі оцінки вартості майна підприємства; складання аудиторського висновку, який додається до звіту експерта-оцінювача про результати оцінювання вартості майна. Завдання аудиту фінансово-господарської діяльності під час реорганізації та ліквідації підприємств.

Тема 5. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства та механізм їх залучення

Збільшення вхідних і зменшення вихідних грошових потоків як джерела відновлення платоспроможності підприємства. Основні внутрішні резерви збільшення грошових надходжень: збільшення виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) та інших операційних доходів, реструктуризація активів. Санаційні заходи, спрямовані на збільшення виручки від реалізації. Основні заходи з реструктуризації активів – мобілізація прихованих резервів, зворотний лізинг, здача в оренду основних фондів, оптимізація структури оборотних активів, рефінансування дебіторської заборгованості, продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів (філій) та основних фондів. Основні внутрішні резерви зменшення вихідних грошових потоків: зниження собівартості продукції; згортання інвестицій та інших витрат, джерелом яких є прибуток підприємства. Роль сучасних методів і технологій управління підприємством у мобілізації внутрішніх джерел фінансової санації.

Контролінг як спеціальна, саморегульована система методів та інструментів, спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства (включає в себе інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль, внутрішній консалтинг). Інструменти та методи контролінгу: вартісний аналіз, нуль-базис-бюджетування, портфельний аналіз, бенчмаркінг, ABC-аналіз. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу. Впровадження контролінгу на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі. Реінжиніринг підприємства як особлива система докорінного вдосконалення менеджменту та його роль у фінансовому оздоровленні підприємства.

Змістовний модуль 2.

АНАЛІТИЧНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САНАЦІЇ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 6. Залучення зовнішніх фінансових джерел для санації підприємства

Зовнішні фінансові джерела санації: кошти власників, кошти кредиторів, державна фінансова підтримка. Форми залучення коштів власників: внески у статутний фонд, надання позик, цільові внески на безповоротній основі.

Двоступінчаста санація: зменшення статутного капіталу з подальшим його збільшенням. Санація балансу — перша фаза двоступінчастої санації. Економічний зміст і мета санації балансу. Санаційний прибуток, його виникнення та призначення. Методи зменшення статутного капіталу акціонерного товариства: 1) зменшення номінальної вартості акцій і конверсія акцій; 2) зменшення кількості акцій в обігу шляхом викупу товариством власних акцій з метою анулювання. Порядок збільшення статутного капіталу. Методи та джерела збільшення статутного капіталу. Альтернативна санація як форма вибору акціонерів (власників): або зменшення номінальної вартості їх корпоративних прав, або цільові внески на погашення балансових збитків і

збереження належної їм частки номінальної вартості статутного капіталу. Форми участі кредиторів у фінансовому оздоровленні підприємства-боржника: 1) реструктуризація заборгованості; 2) зменшення або списання заборгованості; 3) надання санаційних кредитів.

Способи реструктуризації заборгованості – трансформація боргу у власність; конверсія короткострокової заборгованості в довгострокову; пролонгація строків сплати. Форми участі персоналу у фінансуванні санації – відстрочення або відмова від оплати праці; надання працівниками позик; купівля працівниками акцій свого підприємства. Форми та методи державної підтримки санації підприємств. Пряме державне фінансування санації підприємств на поворотній (бюджетні позики, викуп державою корпоративних прав підприємства, що перебувають в кризовому стані) і безповоротній (субсидії) основі.

Непрямі форми державної підтримки: податкові пільги, реструктуризація податкової заборгованості; дозвіл на порушення антимонопольного законодавства; надання державних гарантій та поручительств; протекціоністські заходи щодо захисту вітчизняного товаровиробника; розміщення державних замовлень на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі.

Тема 7. Реструктуризація як основний інструмент санації

Види реструктуризації – операційна, фінансова, реструктуризація підприємства. Зміст і порядок проведення операційної реструктуризації; заходи щодо змін у виробничих процесах і їх організації для підвищення рентабельності та конкурентоспроможності продукції підприємства. Поняття фінансової реструктуризації та основні заходи: відстрочення та розстрочення боргів, прощення боргів; мораторій на сплату боргів, продаж активів і обмін активів на борги.

Реструктуризація підприємства як комплекс заходів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості підприємства, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва та задоволення вимог кредиторів.

Реорганізація юридичної особи як один із засобів реструктуризації підприємства. Види реорганізації юридичної особи — злиття, приєднання, поділ, відокремлення, перетворення. Складання передавального та розподільчого балансу під час реорганізації. Передумови реорганізації підприємства. Законодавчі вимоги до здійснення реорганізації. Можливості поліпшення фінансового стану та платоспроможності шляхом реорганізації.

Тема 8. Оцінка вартості майна підприємства під час його санації або ліквідації

Необхідність і завдання експертного оцінювання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу, окремих бізнес-ліній, вартості корпоративних прав, а також окремих видів активів (об'єктів нерухомості, вартості нематеріальних активів, фінансових активів, рухомого майна та ін.) у процесах санації та банкрутства.

Принципи оцінювання вартості майна: заміщення, корисності, попиту і пропозиції, очікування найбільш ефективного використання, граничної продуктивності (внеску) Інвентаризація майна як необхідний етап організації роботи з оцінювання вартості майна підприємства.

Основні методичні підходи до проведення оцінки майна: дохідний, порівняльний (ринковий) або метод аналогів, майновий (витратний).
Методологія дохідного підходу до оцінки підприємства. Дисконтування грошових потоків. Капіталізація доходів. Сутність порівняльного (ринкового) підходу до визначення вартості підприємства; застосування мультиплікаторів, розрахованих для підприємства-аналога, для розрахунку вартості оцінюваного підприємства; оцінка вартості підприємства виходячи з ціни продажу аналогічних об'єктів. Складності застосування ринкового методу оцінки діючих підприємств в умовах України. Методологія витратного (майнового) підходу до оцінки підприємства. Порядок оцінки вартості підприємства із застосуванням витратного (майнового) методу.

Оцінювання вартості корпоративних прав. Оцінювання об'єктів нерухомості. Оцінювання вартості нематеріальних активів підприємства. Оцінювання вартості рухомого майна. Основні типи вартості майна: ринкова вартість, справедлива вартість, поточна вартість, книжкова (історична) вартість, вартість чистих активів, ліквідаційна вартість, вартість відтворення (заміщення), залишкова вартість відтворення (заміщення), вартість ліквідації, спеціальна інвестиційна вартість, вартість у використанні, оціночна вартість. Використання різних типів вартості у процедурах оцінювання майна. Професійні оцінювачі майна, їх залучення під час санації чи ліквідації підприємства для проведення незалежної експертної оцінки його майна.

Тема 9. Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств

Врегулювання процедур банкрутства та ліквідації підприємств у вітчизняному законодавстві. Зміст і завдання законодавства про відновлення платоспроможності та банкрутство підприємств. Державний орган з питань банкрутства та його повноваження. Професійні учасники процесу банкрутства та ліквідації. Функції та завдання арбітражного керуючого в процесі провадження справи про банкрутство, професійні вимоги до арбітражного керуючого та оплата його послуг.

Комітет кредиторів і збори кредиторів, їх компетенція. Підстави для порушення справи про банкрутство та винесення господарським судом ухвали про санацію боржника. Запровадження мораторію на задоволення вимог

кредиторів при порушенні провадження у справі про банкрутство. Мирова угода та порядок її укладання.

Процедура ліквідації підприємства в разі визнання його банкрутом. Повноваження ліквідатора. Ліквідаційна маса; майнові активи, які включаються до її складу. Продаж майна банкрута, розподіл одержаних коштів. Черговість задоволення вимог кредиторів. Складання та затвердження ліквідаційного балансу. Особливості банкрутства містоутворюючих, особливо небезпечних і сільськогосподарських підприємств, банкрутство страховиків і професійних учасників ринку цінних паперів.

Тема 10. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство

Поняття прихованого банкрутства. Мотиви і цілі приховування банкрутства. Відповідальність за навмисне приховування стійкої фінансової неспроможності. Поняття фіктивного банкрутства; мета надання неправдивої інформації про фінансову неспроможність та відповідальність за це. Умисне банкрутство як свідоме доведення підприємства до неплатоспроможності. Економічні ознаки дій щодо доведення до банкрутства. Мета доведення підприємства до банкрутства. Правові наслідки викриття дій щодо умисного банкрутства.

**4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ
„ ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ ”**

Денна форма навчання

Теми курсу	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг/К ПЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади фінансового ринку						
Тема 1. Санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення	2	2	10	1	2	Поточне опитування
Тема 2. Аналітичне забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв'язку з банкрутством	4	2	10			
Тема 3. Планування фінансової санації	4	2	10			
Тема 4. Санаційний аудит	2	2	10	1		
Тема 5. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства та механізм їх залучення	2		10			
Змістовий модуль 2. Організаційні засади фінансового ринку						
Тема 6. Залучення зовнішніх фінансових джерел для санації підприємства	4	2	10	2	2	Поточне опитування
Тема 7. Реструктуризація як основний інструмент санації	4	2	10			
Тема 8. Оцінка вартості майна підприємства під час його санації або ліквідації	2	2	10			
Тема 9. Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств	4		10			
Тема 10. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство	2		11			
Всього	28	14	101	3	4	-

Заочна форма навчання

Теми курсу	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення	2	2	15
Тема 2. Аналітичне забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв'язку з банкрутством	2	2	15
Тема 3. Планування фінансової санації			15
Тема 4. Санаційний аудит			15
Тема 5. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства та механізм їх залучення	2		15
Тема 6. Залучення зовнішніх фінансових джерел для санації підприємства	2		15
Тема 7. Реструктуризація як основний інструмент санації			15
Тема 8. Оцінка вартості майна підприємства під час його санації або ліквідації			15
Тема 9. Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств			15
Тема 10. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство			3
Разом	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Денна форма навчання

Практичне заняття №1

Тема: санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення

Мета: ознайомитись з понятійним апаратом антикризового та санаційного управління; розуміти та визначати фактори, що призводять до виникнення кризових явищ на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Економічна криза на підприємстві
2. Джерела, види та фази кризи
3. Економічна сутність санації. Мета та зміст фінансової санації
4. Класична модель фінансової санації. Умови прийняття рішення про проведення санації

Практичне заняття №2

Тема: санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення

Мета: ознайомитись з понятійним апаратом антикризового та санаційного управління; розуміти та визначати фактори, що призводять до виникнення кризових явищ на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Організаційно-економічний механізм санації підприємств
2. Етапи здійснення санації підприємств
3. Процес реалізації санаційних заходів
4. Законодавче регулювання фінансової санації та провадження у справах про банкрутство

Практичне заняття №3

Тема: Аналітичне забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв'язку з банкрутством

Мета: навчитись аналізувати фінансову звітність підприємства для обґрунтування та прийняття управлінських рішень

Питання для обговорення:

1. Методика поглибленого оцінювання фінансового стану неплатоспроможного підприємства.
2. Поняття поточної неплатоспроможності, критичної та надкритичної неплатоспроможності.
3. Оцінка глибини фінансової кризи.
4. Методи прогнозування банкрутства.

Практичне заняття №4

Тема: Аналітичне забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв'язку з банкрутством

Мета: навчитись аналізувати фінансову звітність підприємства для обґрунтування та прийняття управлінських рішень

Питання для обговорення:

5. Методика поглибленого оцінювання фінансового стану неплатоспроможного підприємства.
6. Поняття поточної неплатоспроможності, критичної та надкритичної неплатоспроможності.
7. Оцінка глибини фінансової кризи.
8. Методи прогнозування банкрутства.

Практичне заняття №5

Тема: Планування фінансової санації

Мета: оволодіти методами та навичками планування фінансової санації

Питання для обговорення:

1. План фінансового оздоровлення підприємства.
2. Склад, обсяги та структура плану санації.
3. Методологічні основи та порядок складання плану санації.
4. План маркетингу та оцінювання ринків збуту.
5. План виробництва та капіталовкладень.
6. Організаційний план.
7. Фінансовий план.

Практичне заняття №6

Тема: Санаційний аудит

Мета: ознайомитись з методами та інструментами санаційного аудиту; розраховувати здатність до оцінки санаційної спроможності підприємства та формування пояснювальної записки до санаційного аудиту, здатність до визначення обсягу потреби в капіталі та джерел його фінансування, здатність до визначення оптимальної структури капіталу з використанням правил фінансування

Питання для обговорення:

1. Оцінка санаційної спроможності підприємства
2. Механізм проведення санаційного аудиту
3. Принципи складання акту аудиторської перевірки

Практичне заняття №7

Тема: Внутрішні джерела фінансової санації підприємства та механізм їх залучення

Мета: визначати зміст та структуру внутрішніх джерел фінансування санаційних заходів на підприємстві; набути практичні навички щодо використання внутрішніх фінансових джерел санації

Питання для обговорення:

1. Внутрішні джерела фінансової стабілізації.
2. Реструктуризація активів. Мобілізація прихованих резервів. Рефінансування дебіторської заборгованості. Згортання інвестицій.
3. Планування собівартості продукції. Факторний аналіз витрат на виробництво продукції. Резерви зниження собівартості.

Практичне заняття №8

Тема: Внутрішні джерела фінансової санації підприємства та механізм їх залучення

Мета: визначати зміст та структуру внутрішніх джерел фінансування санаційних заходів на підприємстві; набути практичні навички щодо використання внутрішніх фінансових джерел санації

Питання для обговорення:

1. Збільшення вхідних грошових потоків (збільшення виручки від реалізації; реструктуризація активів)
2. Зменшення вихідних грошових потоків (зниження собівартості продукції; згортання інвестицій та зменшення витрат, які не належать до собівартості продукції)

Методи контролінгу (опитування (анкетування), факторний аналіз відхилень, софт-аналіз (аналіз сильних і слабких сторін підприємства), портфельний аналіз, вартісний аналіз, аналіз точки беззбитковості, нуль-базис-бюджетування (zbb, zero-base-budgeting), ABC (XYZ) -аналіз, бенчмаркінг

Практичне заняття №9

Тема: Залучення зовнішніх фінансових джерел для санації підприємства

Мета: розуміти зміст та структуру зовнішніх джерел фінансування санаційних заходів; визначати обсяг та джерела залучених фінансових ресурсів; набути практичні навички щодо залучення зовнішніх фінансових джерел санації

Питання для обговорення:

1. Фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу (методи та джерела збільшення статутного фонду, альтернативна санація)
2. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника (форми реструктуризації заборгованості, санаційні кредити)
3. Фінансова участь персоналу в санації підприємства

Практичне заняття №10

Тема: Реструктуризація як основний інструмент санації

Мета: розглянути здатність до проведення реструктуризації господарюючого суб'єкта, що функціонує у стані кризи

Питання для обговорення:

1. Зміст реструктуризації та порядок проведення.
2. Реструктуризація виробництва, реструктуризація активів, фінансова реструктуризація, корпоративна реструктуризація.
3. Механізм реорганізації юридичної особи.
4. Форми санаційної реорганізації підприємства - злиття, приєднання, поглинання, поділ, виділення (виокремлення), перетворення.
5. Зміст та порядок складання реорганізаційної угоди. Передавальний та розподільний баланс.

Практичне заняття №11

Тема: Оцінка вартості майна підприємства під час його санації або ліквідації

Мета: опанувати теоретичні та практичні аспекти проведення експертної оцінки вартості майна підприємства за відповідними методами; складання звіту щодо оцінки вартості майна підприємства

Питання для обговорення:

1. Порядок оцінювання вартості майна (методи оцінювання вартості майна, інвентаризація майна як складова частина оцінки його вартості, аудиторська перевірка фінансової звітності)
2. Оцінювання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу
3. Оцінювання вартості корпоративних прав
4. Оцінювання об'єктів нерухомості
5. Оцінювання вартості нематеріальних активів і рухомого майна підприємства
6. Звіт про експертне оцінювання вартості майна

Практичне заняття №12

Тема: Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств

Мета: навчитись визначати передумови фіктивного та навмисного банкрутства; набути практичні навички використання законодавчої бази щодо банкрутства в процесі санації підприємства

Питання для обговорення:

1. Доарбітражне врегулювання господарських спорів.
2. Арбітражне врегулювання господарських спорів.
3. Мета провадження справи про банкрутство підприємства - боржника. Суб'єкти банкрутства. Підстави для порушення справи про банкрутство.

Практичне заняття №13

Тема: Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств

Мета: навчитись визначати передумови фіктивного та навмисного банкрутства; набути практичні навички використання законодавчої бази щодо банкрутства в процесі санації підприємства

Питання для обговорення:

1. Учасники провадження справи про банкрутство.
2. Черговість задоволення вимог кредиторів.
3. Ліквідація підприємства.

Практичне заняття №14

Тема: Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство

Мета: ознайомитись з економіко-правовими аспектами зумисного банкрутства підприємства

Питання для обговорення:

1. Відповідальність за навмисне приховування стійкої фінансової неспроможності.
2. Економічні ознаки дій щодо доведення до банкрутства.
3. Правові наслідки викриття дій щодо умисного банкрутства.

Заочна форма навчання

Практичне заняття №1

Тема: Санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення

Питання для обговорення:

5. Економічна криза на підприємстві
6. Джерела, види та фази кризи
7. Економічна сутність санації. Мета та зміст фінансової санації
8. Класична модель фінансової санації. Умови прийняття рішення про проведення санації

Практичне заняття №2

Тема: Санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення

Питання для обговорення:

1. Організаційно-економічний механізм санації підприємств
2. Етапи здійснення санації підприємств
3. Процес реалізації санаційних заходів
4. Законодавче регулювання фінансової санації та провадження у справах про банкрутство

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» виконується самостійно кожним студентом згідно методичних рекомендацій до виконання КППЗ. Воно охоплює основні теми дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств». Метою виконання КППЗ є оволодіння теоретичними та практичними навичками проведення контролю в державному секторі. КППЗ оформляється у відповідності зі встановленими вимогами. При виконанні та оформленні КППЗ студент може використовувати комп'ютерні програми. КППЗ оцінюється за 100-бальною шкалою. Виконання КППЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств»

7. Самостійна робота студентів

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» студенти повинні володіти значним обсягом інформації (в тому числі і володіння інформацією законодавчих та нормативних документів, що визначають порядок проведення фінансової санації, з'ясування сутності фінансової санації, її економічного змісту та порядку проведення, оволодіння методами аналітичного забезпечення проведення фінансової санації, набуття навичок планування фінансової санації, з'ясування економіко-правових аспектів санації, банкрутства та ліквідації підприємств.

Самостійна робота полягає в опрацюванні за кожною темою нормативних та правових актів, що визначають порядок та методику засвоєння процедур проведення санаційного аудиту, визначення джерел фінансування санаційних заходів, засвоєння методів проведення реструктуризації та реорганізації підприємств в процесі санації, оволодіння методологічними підходами та методами оцінки вартості майна підприємства.

У розрізі тем дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» самостійна робота включає: аналіз результатів господарської діяльності підприємства та визначати ймовірність його банкрутства, формування шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства, приймати оперативні рішення щодо проведення санації підприємств; визначати джерела фінансування санації; здійснювати санаційний аудит суб'єкта господарювання.

№ п/п	Тематика
1.	Поняття та економічна сутність санації підприємства.
2.	Сутність і наслідки банкрутства підприємства.
3.	Цілі та завдання фінансової санації.
4.	Досудова санація, її мета, ініціатори проведення.
5.	Санація підприємства-боржника за ухвалою господарського суду, її цілі, ініціатори проведення.
6.	Фінансова санація та банкрутство.
7.	Основні етапи проведення санації підприємства.
8.	Класична модель фінансової санації.
9.	Передумови прийняття рішення про проведення фінансової санації.
10.	Симптоми фінансової кризи на підприємстві.
11.	Основні внутрішні і зовнішні причини кризи.
12.	Система показників-індикаторів фінансової кризи.
13.	Використання балансових (агрегатних) моделей для оцінки кризового стану.
14.	Статистичні моделі прогнозування банкрутства.
15.	Експертні методи оцінки кризового стану та загрози банкрутства підприємства.
Разом	

8.Тренінг з дисципліни

Тренінг – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навиків того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Програма тренінгу:

1. Порядок проведення фінансової санації підприємства.
2. Особливості проведення досудової санації та санації за ухвалою господарського суду
3. Розробка стратегії та програми санації підприємства
4. Діагностика глибини фінансової кризи та загрози банкрутства
5. Оцінка потенціалу підприємства щодо відновлення платоспроможності.
6. Програма та план фінансової санації.
7. Завдання аудиторських перевірок, пов'язаних із проведенням санації підприємства
8. Форми і методи державної підтримки санації підприємств.

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції; практичні та індивідуальні заняття, групова робота, виконання самостійної роботи, а також метод опитування, тестування.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В процесі вивчення дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- Поточне опитування, тестування;
- Презентації результатів виконаних завдань;
- Оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- Оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- Оцінювання результатів самостійної роботи студентів
- Наукова дискусія
- Інші види індивідуальних і групових завдань
- залік

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.
Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету

11. Критерії поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1 (модульна контрольна робота)	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (КПЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 5 балів макс 25 балів). 2. Модульна робота макс 75 балів	1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 5 балів макс 25 балів). 2. Модульна робота макс 75 балів	1. Підготовка КПЗ макс 40 балів. Захист КПЗ – макс 40 балів. Виконання завдань під час тренінгу макс 20 балів	Тестові завдання (20 тестів по 2 бали за тест – макс 40 балів). Завдання 1 макс 30 балів) Завдання 2 макс 30 балів)	

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ЗУНУ
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1 – 34		F (незадовільно обов'язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	3
2	Проекційний екран	1-9
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1-9
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-9
5	Персональні комп'ютери	1-9
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Бондарчук М.К., Алексєєв І.В. Фінансова санація і антикризове управління підприємством (з перекладом тем англійською мовою): навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 268 с.
3. Васьківська К.В., Сич О.А., Прокопишак В.Б. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Львів, 2011. 204 с.
4. Говорушко Т.А., Дем'яненко І.В., Багацька К.В. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 400 с.
5. Єлецьких С.Я., Тельнова Г.В. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 176 с. Зеліско І.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2015. 320с.
6. Ковальчук Н.О., Федішин М.П., Жаворонок А.В., Абрамова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 231 с.
7. Кондрашихін А.Б., Пепа Т.В., Федорова В.О. Фінансова санація і банкрутство підприємств: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 208 с.
8. Крутова А.С., Лачкова Л.І., Лачкова В.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посібник. Харків : Видавець Іванченко І.С., 2017. 189 с.
9. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
10. Островська О.А., Соколова О.Б. Управління фінансовою санацією підприємства. Практикум : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. 176 с.
11. Полінкевич О.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2011. 424 с.
12. Тюріна Н.М., Карвацка Н.С. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник. Львів: Новий Світ – 2000, 2008. 396 с.
13. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Школьник І.О. та ін.; за заг. ред. Школьник І. О. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 368 с.

Додаткова література

1. Воробйов В. І. Удосконалення методичного забезпечення антикризового управління на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі: моногр. К.: [Укр. наук.-дослід. ін-т спец. видів друку], 2010. —210 с.
2. Говорушко Т.А. Управління фінансовою санацією підприємств: Навчальний посібник / Т.А. Говорушко, І.В.Дем'яненко, К.В.Багацька та ін. – Київ, ЦУЛ, 2013 – 400 с.
3. Карпунь І.Н. Управління фінансовою санацією підприємства: Навч. посібник. – Львів: «Магнолія», 2012. – 418 с.

4. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : підруч. / О. О. Терещенко. —К.: КНЕУ, 2006. —552 с.
5. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: Підручник / Вид. 2-ге, без змін. — К.: КНЕУ, 2009. — 550 с.
6. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А. М. Штангрет, О. І. Копилюк. —К.: Знання, 2007. —335 с.
7. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : підруч. / А. М. Штангрет. —Львів: Укр. акад. друкарства, 2008. —396 с.
8. Bankruptcy Basics. United States Courts. URL: <https://www.uscourts.gov/servicesforms/bankruptcy/bankruptcy-basics>
9. Bankruptcy: How it Works, Types & Consequences. URL: <https://www.experian.com/blogs/ask-experian/credit-education/>
10. Corporate and Business Law 2017: ACCA Approved Study Text. URL: https://www.academia.edu/35165395/BPP_ACCA_F4_Corporate_and_Business_Law_2017
11. The running list of 2020 retail bankruptcies. URL: <https://www.retaildive.com/news/>
12. What Is Bankruptcy? URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/bankruptcy.asp>